

TỌA ĐÀM NHÂN SINH HẠNH PHÚC

(Giảng Giải Đề Tử Quy)

Tập 6

Giám định: Lão pháp sư Tịnh Không

Chủ giảng: Thầy Thái Lễ Húc

Địa điểm: Học hội Tịnh tông Đài Nam, Đài Loan

Thời gian: 15/02/2005 - 23/02/2005

Viết dịch: Ban biên dịch Pháp Âm Tuyên Lưu

Chư vị bằng hữu, chào mọi người buổi tối! Tiết học trước chúng ta đã đi vào kinh văn Đề Tử Quy, chúng ta đã đọc một lần phần Tổng tự, chúng ta lật tới trang 60, “*Đệ tử quy - Tổng tự*”. Chúng ta cũng đã nhắc tới, “*đệ tử*” này không phải là chỉ trẻ nhỏ mà thôi, mà mỗi một học trò chúng ta muốn học tập lời dạy bảo của thánh hiền đều gọi là đệ tử. “*Quy*” là quy phạm, chúng ta tuân thủ quy phạm này thì có thể giúp cho đức hạnh của chúng ta ngày một nâng cao. “*Đạo làm người, thánh nhân dạy.*” Đây là lời dạy bảo của các vị thánh hiền, mà lời dạy bảo này được trích dẫn từ trong lời dạy bảo của Khổng phu tử, chúng ta xem thấy câu này ở trong Luận ngữ, có ở trong *Luận Ngữ - Học Nhi Đề Nhất*.

“*Hiếu để trước.*” Chữ “*trước*” này chính là nói đến căn bản làm người ở đâu? Ở hiếu đạo và để, thương yêu anh chị em, tôn kính trưởng bối. Hiếu và để, ở trong “*để*” còn bao hàm một thái độ rất quan trọng chính là tâm cung kính, cung kính đối với trưởng bối. Mà đạo đức, học vấn của một người đều là không ngừng nâng cao từ trong hiếu và kính, không ngừng biểu lộ ra. Kỳ thật, một người chỉ cần làm được hiếu và để thì tin tưởng họ có thể tề gia, trị quốc, bình thiên hạ. Thưa các bạn, mọi người có cảm thấy có khoa trương như vậy không? Thật ra “*đại đạo chí giản*”, đạo lý rất cao thâm thật ra đều là rất căn bản, rất đơn giản.

Chúng ta hồi tưởng lại một chút về lịch sử, lịch sử mấy ngàn năm của Trung Quốc, triều đại nào có lịch sử lâu đời nhất, vận mệnh đất nước hưng thịnh nhất? Đó là thời nhà Chu. Bao nhiêu năm vậy? 800 năm. Vậy xin hỏi, vì sao thời nhà Chu có thể kéo dài được 800 năm? Dựa vào điều gì vậy? Hiếu và để. Chúng ta chỉ đọc qua “*triều đại nhà Chu 800 năm*”, biết là vậy nhưng không biết được tại sao lại vậy. Chúng ta cũng thường nhìn thấy con cháu của người khác tại sao lại ưu tú đến vậy! Chỉ nhìn thấy kết quả thì đối với bản thân sẽ không có giúp đỡ gì lớn, nhất định phải tìm ra được nguyên nhân thì chúng ta mới có thể đạt được khai thị rất hay từ trong đây.

Thời nhà Chu, khai quốc là Chu Văn Vương, Chu Vũ Vương. Ông nội của Chu Văn Vương là Thái Vương. Thái Vương sinh ra ba người con trai, con cả là Thái Bá, con thứ hai là Trọng Ung, con thứ ba là Vương Quý, Vương Quý sinh ra Chu Văn Vương, Chu Văn Vương lại sinh ra Chu Vũ Vương và Chu Công. Lúc đầu Thái Vương vừa nhìn thấy cháu của mình, lúc Chu Văn Vương ra đời, ông cảm thấy Chu Văn Vương có tướng đế vương, có tướng thánh chủ. Thế nhưng phụ thân của Chu Văn Vương xếp thứ mấy? Xếp thứ ba. Kết quả là bác cả của Văn Vương là Thái Bá nhìn thấy nét mặt vui tươi của phụ thân mình khi trông thấy cháu nội, ông đã hiểu được phụ thân của ông muốn đem ngôi vua truyền cho ai? Vương Quý, hy vọng sau này có thể truyền lại cho đứa cháu nội này. Thái Bá rất khéo thể hội tâm cảnh của phụ thân, cho nên ông không nói không rằng, thừa dịp muốn đi hái thuốc giúp phụ thân, nhân lý do này liền hẹn với người em thứ hai của ông là Trọng Ung, hai người cùng nhau đi lên núi, sau khi đi rồi thì không còn trở lại nữa. Bởi vì họ hy vọng phụ thân có thể thực hiện được ý nguyện của mình, không cần phải bận lòng bởi vì ông là con trưởng, để cha mình có thể trực tiếp truyền ngôi cho con trai thứ ba là Vương Quý, sau đó Vương Quý truyền ngôi cho Chu Văn Vương.

Thưa các bạn, gia tộc này cái gì cũng có thể nhường, thiên hạ mà cũng có thể nhường được. Hơn nữa, hành động nhường thiên hạ này đã thành tựu những đức hạnh nào? Hiếu đạo! Khéo thể hội lòng phụ thân, có thể viên mãn tâm ý của phụ thân. Hơn nữa, họ không chỉ nhường ra hiếu đạo mà còn nhường ra điều gì? Tình yêu thương của anh em, ngay đến thiên hạ còn có thể nhường thì còn có thứ gì mà anh em không thể nhường nhau? Ngoài nhường ra hiếu đạo, nhường ra đức, còn nhường ra điều gì nữa? Nhường ra trung, trung với nhân dân thiên hạ. Bởi vì họ nhường như vậy, có thể để cho một thánh chủ lãnh đạo nhân dân cả nước, nhường như vậy là đức hạnh thật sự, gia phong thật sự. Vì vậy, Khổng lão phu từ tán thán đối với Thái Bá và Trọng Ung là “đức cao lớn thay”, nếu không có được đức cao như vậy thì tuyệt đối không làm ra được hành vi như thế. Cho nên có hiếu, có đức.

Chu Văn Vương đối với Vương Quý (phụ thân của ông là Vương Quý), ông đối với Vương Quý đều là sáng sớm, buổi trưa, buổi tối, một ngày ba lần thăm hỏi, nên gọi là “sáng thăm tối viếng”. Trong ba lần thăm viếng phụ thân, thứ nhất là xem thử thần sắc của phụ thân, tiếp theo là xem thử tình hình ăn uống của phụ thân. Nếu như phụ thân ăn uống rất tốt thì ông liền cảm thấy rất vui vẻ an tâm; nếu như phụ thân ăn rất ít thì ông rất lo lắng. Do bởi có được thân giáo

như vậy, nên con trai của ông là Vũ Vương và Chu Công cũng học theo rất tốt, Chu Vũ Vương cũng rất hiếu thuận đối với Chu Văn Vương. Có một lần Chu Văn Vương bị bệnh, Chu Vũ Vương hầu hạ ở bên cạnh mười hai ngày không hề cởi áo tháo đai lưng, mũ trên đầu cũng không lấy xuống, hầu hạ phụ thân ông tròn mười hai ngày. Do bởi hiếu tâm như vậy, bệnh của phụ thân ông dần tốt hơn, tục ngữ nói: “Người gặp chuyện vui tinh thần sáng khoái”, còn chuyện gì có thể làm cho cha mẹ vui hơn là chuyện con cái hiếu thuận? Khi một người vui vẻ, chức năng của hệ thống miễn dịch sẽ được nâng cao, đây đều là có căn cứ khoa học.

Bởi vì hiếu đạo của họ được truyền thừa lại, cho nên một nhà hiếu thì cả nước liền hưng hiếu, khi người dân xem thấy người lãnh đạo mà họ tôn sùng kính trọng đều hiếu thuận đến như vậy, họ sẽ rất cảm động, sẽ bắt chước làm theo. Cho nên trong sách Đại Học có nói: “Một nhà nhân, cả nước hưng nhân; một nhà nhường, cả nước hưng nhường.” Lễ nhường của họ sẽ kéo theo nhân dân toàn quốc biết lễ nhường, rất nhiều chuyện tranh chấp tự nhiên liền giảm bớt. Bởi vậy, trên làm dưới noi theo, điều này đích thực là cảm ứng không thể nghĩ bàn.

Ngoài Chu Vũ Vương kế thừa hiếu đạo của Chu Văn Vương ra, Chu Công cũng kế thừa “đễ” từ hai bác Thái Bá và Trọng Ung, anh em yêu thương nhau. Có một lần Chu Vũ Vương bị bệnh, Chu Công liền ở trước mặt của tổ tiên (vào thời đó gọi là Thái miếu), đã viết một bài văn cầu nguyện, khấn cầu giảm bớt tuổi thọ của chính mình để có thể kéo dài tuổi thọ của huynh trưởng ông. Chúng ta cảm nhận được, ông không chỉ yêu thương anh em của mình, mà còn mong muốn huynh trưởng được khỏe mạnh, để có thể trị vì tốt thiên hạ. Khi Chu Công đọc xong bài văn cầu nguyện này, chí thành có thể cảm thông, vì vậy sức khỏe của Chu Vũ Vương liền chuyển biến tốt, bài văn cầu nguyện này còn để ở trong Thái miếu.

Trải qua một khoảng thời gian, Chu Vũ Vương qua đời, tiếp theo là Chu Thành Vương lên ngôi, Chu Công phò tá ông, bởi vì Thành Vương vẫn còn trẻ. Chu Vũ Vương giúp Chu Thành Vương chọn được vài người thầy, Thái sư là Khương Thái Công, Thái bảo chính là Chu Công. Nếu con cái của bạn được Khương Thái Công dạy, lại thêm Chu Công dạy thì có tốt không? Tốt! Cho nên, chúng ta phải tìm thầy giáo tốt cho trẻ nhỏ. Các bạn không nên gấp, chỉ cần bạn có tâm chân thành này thì nhất định sẽ có nhân duyên tốt đến. Ngày nay con cái của chúng ta, còn có chúng ta nữa đã có một người thầy tốt, đó là Đệ Tử Quy, quyển sách này có thể giúp cho gia phong của bạn nâng cao, truyền thừa rất tốt.

Sau đó Chu Thành Vương trưởng thành, có được người thầy tốt như vậy diu dắt, cũng có thể trị vì thiên hạ. Vào lúc đó trong nước có một số lời đồn đại, đều nói có phải Chu Công muốn đoạt lấy thiên hạ hay không, có rất nhiều lời đồn đại như vậy. Chu Công không đợi cháu ông lên tiếng, ông tự mình xin chuyển đến Sơn Đông, để cho cháu ông không khó xử, đừng bị ảnh hưởng bởi những lời đồn đại này, ông tự mình trở về Sơn Đông. Kết quả là khi Chu Thành Vương đang đi trên đường, đột nhiên nhìn thấy trên trời có một số hiện tượng kỳ lạ, giữa ban ngày mà có sấm sét. Người thời trước rất có thái độ phản tỉnh, nhìn thấy bầu trời có hiện tượng kỳ lạ là biểu thị điều gì? “Có phải là Thiên tử ta đã làm ra chuyện xấu gì không?” Thừa các bạn, đó có phải mê tín hay không? Không phải. Lòng người và thiên địa vạn vật có sự giao cảm, lòng người thiện thì mưa thuận gió hòa, lòng người ác thì tai nạn triền miên. Lòng người hiện nay của chúng ta là thiện hay là ác? Tôi không nói chúng ta. Lòng người ác mới có tai họa, thiên tai nhân họa nhiều như vậy, cho nên chúng ta nhìn thấy những hiện tượng kỳ lạ này thì phải quay lại quán chiếu, tự kiểm điểm, phải bắt đầu cố gắng giữ gìn tốt tâm này, để tâm hướng thiện.

Chu Thành Vương nhìn thấy hiện tượng này, trở về cố gắng kiểm điểm lại bản thân, liền nghĩ đến có phải chuyện mình để chú rời khỏi liệu có đúng không? Cho nên Chu Thành Vương cũng đến Thái miếu để sám hối với tổ tiên. Lòng người ngày trước rất thuần phác, “cẩn trọng lo tang lễ, tưởng nhớ đến tổ tiên; ắt phong tục dân tình sẽ quay về thiện lương”, đều sẽ ghi nhớ những lời dạy bảo của tổ tiên. Khi Chu Thành Vương đang sám hối thì tình cờ nhìn thấy bài văn cầu nguyện của Chu Công dành cho anh của mình là Chu Vũ Vương, ông cầm nó lên xem, thấy chú mình vì muốn anh của mình có thể kéo dài tuổi thọ mà không tiếc cầu xin ông trời giảm bớt tuổi thọ của bản thân. Chu Thành Vương nhìn thấy rất cảm động, lập tức dùng thân phận Thiên tử, đích thân dẫn văn võ bá quan đến nghênh đón mời Chu Công trở về. Tình huynh đệ của Chu Vũ Vương và Chu Công cũng đã truyền cho con cháu đời sau của họ, thời nhà Chu bởi vì có hiếu để mới có thể kéo dài 800 năm.

Một gia đình có hiếu để có thể kéo dài được bao lâu? Qua các triều đại của Trung Quốc chúng ta, đức hạnh của Khổng lão phu tử là tốt nhất. Đức hạnh của ngài cũng đã cảm hóa đến con cháu từ đời này sang đời khác, cho nên gia phong của ngài hơn 2.000 năm không suy bại. Thừa các bạn, nếu hôm nay đột nhiên bạn nhận được tin, mình là hậu duệ của Khổng lão phu tử, liệu bạn có cảm thấy ngày hôm nay và ngày mai tuyệt đối không giống nhau không? Đột nhiên bạn sẽ cảm

thấy mình không thể làm mất mặt Khổng lão phu tử, khi đi ra ngoài, lời nói, hành vi đều rất cẩn trọng. Cho nên, phong khí đạo đức có thể ảnh hưởng dài lâu như vậy.

Khi tôi dạy học ở Hạ Môn, gặp được một thầy giáo, bởi vì chúng tôi khi giảng xong năm ngày thì sẽ mời những thầy cô này lên bục chia sẻ, sẽ có mười thầy cô giáo làm đại diện. Vị thầy này vừa lên bục, ông liền nói: “khóa học năm ngày này, mới giúp tôi biết được căn bản của đức hạnh ở chỗ nào? Hiếu đạo. Câu này đến từ Hiếu Kinh, chương thứ nhất Khai Tông Minh Nghĩa: “Hiếu là gốc của đức hạnh.” Ông lại nói tiếp, ông có cảm nhận rất sâu sắc đối với câu này, bởi vì toàn thôn xóm của họ có bốn mươi mấy hộ gia đình đều cùng một họ, đều là họ Ngô, là hai chữ khẩu và thiên hợp lại. Ông nói bốn mươi mấy hộ gia đình này sinh ra 109 thế hệ sau, trong đó có 108 người tốt nghiệp đại học, tổ chất thế nào? Rất tốt. Còn người thứ 109 này đã thi đậu đại học, nhưng học được hai năm, do nguyên nhân nào đó mà thôi học. Có thể nói, thế hệ sau của họ hoàn toàn có trình độ tốt nghiệp đại học.

Tiếp theo ông lại nói, cuối cùng ông biết được tại sao thế hệ này của họ có thể hưng vượng như vậy. Bởi vì trưởng bối trong thôn xóm đều nói với họ: “Chỉ cần đi học hay làm việc, hễ được nghỉ thì phải nhớ trở về nhà thăm cha mẹ.” Ngày mừng một đầu năm mới, họ nhất định phải cùng cha mẹ đến chùa lễ lạy, cầu phước, sẽ không đi làm những chuyện khác. Hiện tại bạn nào có con cái ngày mừng một năm nay đi theo bạn vào chùa lễ lạy xin giờ tay lên? Bạn xem, cả gia tộc của họ đã làm được. Ngoài việc đi theo cha mẹ, sau khi trở về, họ liền đi đến tất cả những nhà hàng xóm khác để chúc tết các vị trưởng bối, đến từng nhà trong thôn xóm để chúc tết các vị trưởng bối. Họ đã làm được điều gì? Tôn kính trưởng bối, đây là dễ. Sau khi chúc tết trưởng bối xong, những thanh niên hàng xóm đồng lứa tuổi với nhau này tụ hợp lại trong một trường tiểu học ở trong thôn, cùng nhau thảo luận là năm nay bạn đi học có được thu hoạch gì, năm nay bạn đi làm có được kinh nghiệm nào hay, mọi người cùng nhau thảo luận, trau dồi lẫn nhau. Họ đã làm được điều gì? Hiếu học. Có hiếu, có dễ lại ham học. Cho nên tại sao thế hệ sau ở trong thôn này có thể có được sự phát triển tốt đến như vậy, tuyệt đối không phải là ngẫu nhiên; tuyệt đối không thể nói bên đó có long huyết, phong thủy rất tốt, không phải như vậy. Hơn nữa, tất cả hoàn cảnh, phong thủy của một địa phương cũng sẽ do lòng người mà chuyển biến.

Do đó, Khổng lão phu tử nói “hiếu dễ trước”, ngay khi một người có thể làm được hiếu và dễ rồi, một người có hiếu tâm, họ biết đặt mình vào hoàn cảnh

của người khác, khi họ hiếu thuận cha mẹ mình thì họ nhìn thấy cha mẹ của người khác cũng sẽ cung kính đối đãi giống như vậy. Bởi vậy, Đệ Tử Quy có dạy: “Kính chú bác, như cha ruột; kính anh họ, như anh ruột.”

Thưa các bạn, bởi vì lúc trước tôi dạy học, có một thói quen xấu là rất thích kiểm tra, cho nên bài giảng của mấy ngày qua, tôi đều sẽ kiểm tra những điều đã giảng trước đó. Chúng ta cầu học vấn có một thái độ rất quan trọng là phải ôn tập, phải học bài, còn phải chuẩn bị bài trước. Những điều vẫn chưa giảng đến, tôi hy vọng mấy ngày này mọi người hãy học thuộc Đệ Tử Quy, như vậy trong lúc học, khi nhắc đến những câu kinh văn này, bạn liền có cảm giác là “câu này tôi đã biết”, hiệu quả học tập của bạn nhất định sẽ đặc biệt tốt. Bởi vì có một số bạn buổi sáng không đến nghe giảng, buổi chiều chúng ta kê ra một toa thuốc Đông y, rất có hiệu nghiệm, khi uống vào bảo đảm sẽ tăng thêm đạo đức, học vấn, đó chính là sáng sớm và buổi tối đều đọc Đệ Tử Quy một lần. Buổi sáng đọc là để nhắc nhở mình hôm nay phải nỗ lực thực hành theo những lời giáo huấn này, buổi tối đọc một lần là để phản tỉnh những hành vi việc làm của ngày hôm nay, những việc nào tương ứng với kinh điển thì khích lệ chính mình; những việc nào vẫn chưa làm được thì phải mau nhắc nhở chính mình sửa đổi; sáng sớm đọc một lần, buổi tối đọc một lần. Buổi tối thì không nên để trước khi đi ngủ mới đọc, nếu không thì chưa đọc đã ngủ mất rồi; tốt nhất là khi đi làm về, rửa tay rửa chân xong, trước khi ăn cơm thì chúng ta đọc, vừa vận có thể đối chiếu hành vi của một ngày hôm nay. Cho nên, “hiếu để trước”.

Tiếp theo là “*kế cẩn tín*”. “Cẩn” là cẩn thận, cẩn thận lời nói và việc làm, đối với đời sống của chính mình phải có quy luật, không được làm lung tung lộn xộn, ngay đến năng lực chăm sóc chính mình còn không có thì đừng nói đến việc muốn gánh vác trọng trách gia đình. “Tín” là chữ hội ý, biểu thị điều gì? Lời nói của con người. Cho nên Đệ Tử Quy nói “phàm nói ra, tín trước tiên”, Khổng lão phu tử cũng nói: “Người không giữ chữ tín thì không có chỗ đứng trong xã hội”, một người nếu như không giữ chữ tín thì rất khó đứng được trong xã hội. Lời dạy bảo của Khổng lão phu tử xem trọng bốn loại học vấn: Thứ nhất là đức hạnh, thứ hai là ngôn ngữ, thứ ba là chính sự, thứ tư là văn học. Ngôn ngữ vì sao đứng ở vị trí quan trọng thứ hai sau đức hạnh? Bởi vì sự tương tác và giao tiếp giữa người với người tàn suất sử dụng nhiều nhất là gì? Ngôn ngữ. Cho nên lời nói: “Một lời có thể hưng nước, một lời có thể mất nước”, một lời nói có thể làm cho gia đình hòa thuận vui vẻ, một lời nói có thể làm cho gia đình không ngừng đấu tranh. Vì vậy phải học tập ngôn ngữ, việc này rất quan trọng.

Tiếp đến “*yêu mọi người, gần người nhân*”. “Yêu mọi người”, yêu thương mọi người rộng khắp, nếu dùng lời hiện đại mà nói, gọi là cách quan hệ giao tiếp với người, làm thế nào có thể cùng chung sống với người hòa thuận vui vẻ. Cho nên sách *Đệ Tử Quy* của chúng ta cũng theo kịp thời đại, rất chú trọng việc học tập quan hệ giao tiếp với người. Tiếp đến là “*gần người nhân*”, thân cận người nhân đức. Bởi vì chúng ta luôn thân cận người nhân đức thì có thể nâng cao đạo đức, học vấn của chính mình, nên gọi là “vào phòng có hoa thơm, ở lâu nên không ngửi thấy mùi thơm nữa”, mỗi ngày chúng ta tiếp xúc đều là những người thiện, thì trong âm thầm đức hạnh của chúng ta sẽ nâng cao; thế nhưng “vào cửa hàng cá ươn, ở lâu nên không ngửi thấy mùi thối nữa”, nếu bên cạnh đều là bạn bè xấu xa thì mỗi ngày lời nói, việc làm của chính mình sẽ càng ngày càng thô tục. Do đó, thân cận người nhân đức rất quan trọng, thân cận người nhân đức mới có thể tăng trưởng trí tuệ của chúng ta, cuộc đời có trí tuệ thì mới có thể đưa ra điều gì đúng? Chọn lựa đúng, cuộc đời mới càng đi càng nhẹ nhàng; nếu không chọn lựa đúng thì cuộc đời sẽ càng đi càng nặng nề.

Sau cùng là “*có dư sức, thì học văn*”. Sau khi những hành vi đối nhân xử thế, những đức hạnh này của chúng ta đều học tập vững chắc rồi, nếu vẫn còn dư thời gian thì có thể xem thêm những văn chương hay, “học văn”. Văn chương của thời xưa là dùng văn để truyền đạo, dùng văn để sáng đạo, cho nên người xưa viết văn chương rất thận trọng, đều là thật sự chắc chắn có thể lợi ích người đời sau thì họ mới lưu lại. Người hiện nay viết văn chương như thế nào? Họ muốn viết thế nào thì viết thế ấy, họ cũng không quan tâm thiên hạ có đại loạn hay không, cho nên họ không đủ thận trọng đối với lời nói hành vi của chính mình. Vì vậy, “học văn” vẫn là xem văn chương của thánh hiền xưa thì tương đối bảo đảm, bởi vì những văn chương này đều là trải qua mấy ngàn năm ấn chứng, đích thực có thể khởi phát trí tuệ của con người. Đây là “*có dư sức thì học văn*”. Chúng ta bước vào chương đầu tiên của kinh văn: “*Ở nhà phải hiếu.*”

Thưa các bạn, bạn có cảm thấy thời gian của một ngày không đủ dùng hay không? Có cảm giác này hay không? Có. Cho nên hiện nay một ngày chúng ta rất khó dành ra hai giờ đồng hồ để đọc sách, không dễ dàng! Cho nên có dư sức thì học văn, “*du*” này là chúng ta có thể đem chia thành những phần nhỏ, chúng ta cố gắng tranh thủ một số thời gian rảnh rỗi. Có thể mang theo *Đệ Tử Quy* bên mình, có một số câu trong quyển *Cách Ngôn Liên Bích* rất hay, mỗi lần đi đâu tôi đều để ở trong túi xách, hễ rảnh là mang ra học thuộc một hai câu, gọi là tích lũy từng ngày, nước nhỏ giọt có thể xuyên đá. Không nên xem thường sự tích lũy

mười phút, hai mươi phút mỗi ngày, gọi là: “Thời hạn dài, gắng chăm chỉ, công phu đủ, tắc liền thông.”

Chúng ta cùng xem chữ “hiếu” (孝) này là chữ hội ý, bên trên là chữ “lão” (老), bên dưới là chữ “tử” (子), “lão” là chỉ thế hệ trước, “tử” là chỉ thế hệ sau, thế hệ trước và thế hệ sau hợp thành một thể, chính là chữ “hiếu” này. Chúng ta cùng xem một chút, thế hệ trước lúc nào cũng nghĩ phải làm thế nào dạy tốt thế hệ sau, hiện tại người làm cha mẹ có thái độ này hay không? Trong quá trình dạy học, tôi thường nghe được các phụ huynh có trình độ học lực không cao, nhưng họ đã thổ lộ tiếng lòng của họ, họ nói: “Tôi chỉ hy vọng con cái của mình không trở thành gánh nặng cho xã hội, đây là trách nhiệm của người làm cha mẹ như tôi.” Trình độ học lực của họ không cao, thế nhưng khi họ nói câu này đã khiến tôi rất kính nể, bạn xem, họ hiểu được giáo dục tốt con cái là bổn phận cả đời này của họ.

Cha mẹ luôn nghĩ phải dạy tốt con cái, thế nhưng dạy bảo con cái nhất định phải có phương pháp tốt, có phương pháp tốt. Trung Quốc có một chương triết học về giáo dục rất quan trọng, đó là Học Ký trong sách Lễ Ký, trong đó có nói đến thế nào là giáo dục: “Mục tiêu giáo dục là trường dưỡng điều thiện và ngăn ngừa lỗi lầm”, câu nói này đã nắm bắt được hai trọng tâm lớn của giáo dục. Cho nên ngày nay chúng ta muốn dạy tốt được trẻ nhỏ, nhất định phải hiểu rõ, cần phải trường dưỡng điều thiện gì của chúng, sau đó chúng ta phải phòng ngừa, thậm chí phải chỉ bảo cho chúng biết cái gì là sai lầm, bởi vì “nếu không dạy, tánh liền đổi”. Nên rất nhiều trẻ nhỏ có những thói quen không đúng, chúng ta phải mau chóng giúp chúng sửa đổi lại, lúc nào thì giúp chúng sửa đổi lại? Ngay lập tức! Không thể chậm một giây, bởi vì học như chèo thuyền ngược dòng, không tiến ắt lùi.

Thưa các bạn, chúng ta cùng suy xét một chút, trẻ nhỏ thời nay có những thói quen nào, có những hành vi nào nhất định phải mau chóng sửa đổi? Mọi người nói ra thử xem, mọi người đáng lẽ phải có kinh nghiệm hơn tôi chứ. “*Cãi lại cha mẹ*”, nghe nói người thời xưa là “nhất ngôn cửu đỉnh”, trẻ nhỏ hiện nay cũng là nhất ngôn cửu đỉnh, nhưng “đỉnh” này không giống nhau, “đỉnh” của trẻ nhỏ hiện nay nghĩa là cãi trả lại, rất biết cách trả treo. Tiếp theo, còn gì nữa không? “*Lười biếng, phản nghịch*.” Còn gì nữa không? “*Ích kỷ*.” Còn gì nữa không? Vì sao đều là chị em phụ nữ trả lời không vậy? Người làm cha như chúng ta không hề phát hiện ra sao? Như vậy thì không được rồi, phải rất quan tâm đến con cái mình! Tiếp, còn gì nữa không? “*Qua loa*.” Chính là không có tâm trách nhiệm

phải không? Tốt, chúng ta thêm một điều nữa là được rồi, lục lục đại thuận. Thói quen xấu, còn thói quen xấu nào nữa? “*Đời sống không có quy luật*”, quy luật đời sống, sáu điều này là được rồi.

Có khi rất nhiều bạn đứng lúc đang rất nhiều linh cảm, sẽ liệt kê ra mười tội trạng lớn. Bởi vì chúng tôi ở Hải Khẩu, lúc thành lập trung tâm Quốc Học Võ Lòng, có rất nhiều phụ huynh đến thảo luận với chúng tôi về vấn đề của trẻ nhỏ, cũng may là diện tích của trung tâm rất lớn, bởi vì dùng để dạy học mà, nên từ cửa lớn đến văn phòng làm việc đại khái cũng phải đi hết 30 giây. Tôi cùng đi với họ qua một con đường, họ vừa thấy tôi thì không kiềm được, nói không ngớt: “Con của tôi ích kỷ, rất thích cãi lại, lại rất lười biếng”, họ không cần chuẩn bị mà nói luôn một mạch. Kết quả, tôi sợ họ quá khát nước nên vội vàng nói: “Mời anh ngồi, để tôi rót nước mời anh uống.” Đợi anh ấy uống nước xong, tôi liền bắt đầu hỏi anh ấy, tôi nói, trẻ nhỏ ích kỷ là kết quả, thừa các bạn, nguyên nhân ở đâu? Bạn thấy có trẻ nhỏ nào khi vừa sinh ra mà trên trán liền viết hai chữ “ích kỷ” hay không? Trẻ nhỏ lười biếng là kết quả, vậy nguyên nhân ở đâu? Bạn từng thấy qua đứa trẻ nào một, hai tuổi mà không động đậy nổi hay không? Có hay không? Một, hai tuổi đều là hoạt bát, năng động, tại sao sau đó lại trở nên lười biếng như vậy?

Chúng ta lại xem tiếp, trẻ nhỏ phản nghịch là kết quả, nguyên nhân là ở đâu? Chúng ta suy nghĩ một chút. Nghe nói phản nghịch được xem là bình thường, có cách nói này hay không? Có à? Nghe ai nói vậy? Phải tìm ra cho bằng được, đây là dạy sai rồi. Xin hỏi 50 năm trước, bạn có nghe nói qua hai chữ “phản nghịch” này hay không? Trong sử sách mấy ngàn năm của Trung Quốc, bạn có nhìn thấy hai chữ “phản nghịch” này hay không? Bạn xem, đều chưa từng thấy qua. Lịch sử hơn 4.000 năm của người Trung Quốc đều không có phản nghịch, chúng ta chỉ trong thời gian ngắn ngủi hai, ba mươi năm liền sản sinh ra phản nghịch, có tệ hại hay không? Tại sao hơn 4.000 năm qua không hề sinh ra thể hệ sau phản nghịch? Vì sao chỉ trong mấy chục năm đã nhanh chóng sinh ra những đứa trẻ phản nghịch? Không phải ngẫu nhiên đâu! Bởi vì trẻ nhỏ hiện nay có tiếp nhận lời dạy bảo của thánh hiền Trung Quốc không? Có tiếp nhận sự dạy bảo về hiếu đễ không? Không có. Chúng không có hiếu tâm, không có tâm cung kính, đương nhiên lời nói hành vi đối với cha mẹ liền sẽ có mạo phạm.

Tôi còn nhớ, tôi đã rất thận trọng chạy đi hỏi mẹ tôi: “Mẹ ơi, con có phản nghịch hay không?” Hai mẹ tôi phải nghĩ nửa ngày, không hề có. Thái độ của chúng ta đối với cha như thế nào? Vừa kính vừa sợ, vừa rất tôn kính, lại rất sợ sệt,

cho nên người làm cha đều rất có uy nghiêm; khi chúng tôi kính sợ cha thì căn bản không thể nào dám phản nghịch. Người làm cha tại sao có thể khiến cho chúng tôi sinh ra lòng kính sợ đối với ông vậy? Điều quan trọng nhất là lời nói đi đôi với việc làm, cha tôi rất hiếu thuận, ông làm ra tấm gương tốt cho chúng tôi xem. Cho nên, ngay từ nhỏ thái độ đối với cha là tôn kính, không thể nào có phản nghịch. Vì vậy, nếu trẻ nhỏ hiện nay phản nghịch, chúng ta làm phụ huynh phải phản tỉnh lại một chút, tại sao con cái không có tâm cung kính đối với chúng ta? Có khả năng chúng ta nói một đằng làm một nẻo. Nếu người mẹ ở đó chơi mạt chược, nhưng lại nói với con: “Con đi học bài cho mẹ, mẹ đếm đến ba.” Trẻ nhỏ không muốn rời khỏi, từ từ rời khỏi màn hình tivi, nhưng vẫn còn đứng ôm lấy vách tường nơi đó rất lâu không nở rời đi. Người mẹ rất tức giận nói: “Thông báo lần cuối, không đi ngay sẽ mang roi ra!” Thế rồi đứa trẻ mới đi lên lầu mà không cam tâm tình nguyện. Khi chúng ngồi xuống ghế, xin hỏi thân thể của chúng ngồi trước bàn học, nhưng tâm của chúng đặt ở đâu? Tivi. Sao mọi người biết vậy? Tâm của chúng đều đặt vào tiết mục tivi: “Không biết vai nam chính như thế nào rồi? Vai nữ chính như thế nào rồi?”

Cho nên khi cha mẹ không làm ra tấm gương cho con cái xem, trong lòng chúng có phục hay không? Không phục! Bạn nói con: “Khi nói chuyện với cha mẹ, con phải lễ phép”, vậy khi bạn nói chuyện với ông bà cũng không lễ phép. Khi sự không phục này dần dần tích lũy, đến khi nào nó sẽ bộc phát vậy? Đến khi chiều cao của chúng bằng bạn, nắm tay cũng to như nắm tay của bạn, chúng còn nghe lời bạn nữa hay không? Chúng sẽ không nghe lời bạn nữa. Vì vậy, phản nghịch là kết quả, căn nguyên là đứa trẻ từ nhỏ không sanh khởi tâm hiếu thảo, tâm cung kính đối với cha mẹ, đó là nguyên nhân căn bản. Nguyên nhân này cộng thêm hoàn cảnh lớn bên ngoài rất nhiều ô nhiễm, chúng lại đi bắt chước những bạn học không tốt, bạn bè không tốt, đến sau cùng hiện tượng phản nghịch sẽ càng ngày càng nhiều. Do đó, nếu muốn hiện tượng phản nghịch biến mất, điều quan trọng nhất là phải liên tục tiếp nhận lời dạy bảo của thánh hiền, sau đó phụ huynh phải biết lấy mình làm gương, làm tấm gương tốt cho con cái.

Chúng ta tiếp tục xem, “ích kỷ” hình thành như thế nào? Thưa các bạn, bắt đầu từ hôm nay, khi những chuyện mà bạn thường gặp phải, bạn hãy nghĩ: “Hôm nay người đồng nghiệp này mắng mình là kết quả, nguyên nhân ở đâu? Hôm nay con cái của người khác được dạy tốt là kết quả, nguyên nhân ở đâu? Hôm nay vợ chồng người ta chung sống hòa thuận vui vẻ là kết quả, nguyên nhân ở đâu?” Bạn mọi lúc mọi nơi đều biết đi tìm ra nguyên nhân thì mỗi ngày bạn đều đang tăng

trưởng trí tuệ. Khi bạn tìm ra nguyên nhân thì có thể tùy bệnh mà kê thuốc, có thể nhanh chóng chuyển biến rất nhiều tình huống phát triển theo chiều hướng tốt đẹp. Chúng ta hồi tưởng lại một chút: Hôm nay vợ chồng và con cái bạn cùng nhau ăn cơm, ông bà nội cũng có mặt, khi người mẹ gấp miếng đầu tiên lên, thưa các bạn, là gấp cho ai ăn? “Cho con ăn.” Trả lời chuẩn! Nào nào, xin vỗ tay tán thưởng! Tiêu chuẩn này là hiện tượng phổ biến, thế nhưng khi gấp đồ ăn như vậy sẽ sinh ra hậu quả gì? “Tiểu Minh à, đây là mẹ đặc biệt nấu cho con ăn đó, ăn nhiều một chút nhé!” Ông bà nội nhìn thấy cũng không chịu thua kém: “Cháu nội à, mấy món này cũng rất ngon.” Ông bà nội cũng giúp ai gấp thức ăn? Gấp cho đứa trẻ. Thức ăn của ai sẽ đầy ắp vậy? Của đứa trẻ! Vì vậy trong gia đình, ai là lớn nhất? Đứa trẻ là lớn nhất. Như vậy có điên đảo hay không? Đã điên đảo rồi thì trẻ nhỏ cũng sẽ điên đảo theo. Như vậy có hợp lý hay không? Cho nên bạn xem, nếu tất cả mọi người đều phục vụ cho đứa trẻ thì liên sanh ra hoàng đế nhỏ.

Sanh ra hoàng đế nhỏ, công chúa nhỏ, xin hỏi đặc điểm của hoàng đế nhỏ cùng công chúa nhỏ là gì? Ích kỷ, bởi vì tất cả mọi người đều muốn phục vụ chúng nên chúng chỉ nghĩ đến chính mình. Tục ngữ có câu: “Làm bạn với vua như chơi với hổ”, vì vậy trẻ nhỏ hiện nay tính tình đều rất nóng nảy. Khi bạn hết mực nuông chiều chúng, mười việc thì chiều chúng đến chín, việc thứ mười không chiều chúng thì chúng sẽ thế nào? Sẽ khóc la ầm ĩ. Bạn lại không có nguyên tắc, chúng vừa tức giận thì bạn lại nói thế nào: “Được rồi, được rồi, mẹ mua cho con.” Vậy thì chúng liền công thành chiếm đất, bạn sẽ từng bước nhượng bộ. Do vậy thưa các bạn, dạy trẻ nhỏ phải bắt đầu từ đâu? Bắt đầu từ gấp thức ăn. Việc nhỏ mà học vấn lớn, mỗi hành động làm ra đều là tấm gương cho trẻ nhỏ học tập. Hôm nay khi bạn gấp thức ăn, lập tức gấp cho cha mình: “Ba ơi, ba ăn nhiều một chút.” Con bạn nhìn thấy rồi thì liệu chúng có nói: “Ba ơi, sao ba không nghĩ đến con?” Không thể nào! Chúng thấy cha mình đang hành hiếu đạo, trong lòng chúng sẽ rất cảm động, bởi vì tâm của mỗi người đều vốn thiện. Trong sách Đại Học nói: “Biết được trước sau thì gần với đạo vậy”, làm bất cứ chuyện gì, thứ tự trước sau đúng rồi thì bạn mới xây dựng được “đạo”. Vì vậy, bạn gấp thức ăn đúng thì bạn đã dạy cho trẻ nhỏ đạo làm con đúng đắn.

Khi chúng ta mở tủ lạnh lấy trái cây ra thì đưa cho ai ăn trước? Cha tôi lấy trái cây rất đúng, nếu khi tôi còn nhỏ, cha tôi lấy trái cây sai, vậy thì hiện tại tôi không thể đứng ở đây giảng bài cho mọi người, sai một ly đi ngàn dặm. Bạn nói: “Thầy Thái ơi, có nghiêm trọng đến vậy không? Lấy trái cây thôi mà có thể ảnh hưởng lớn đến như vậy à?” Có ảnh hưởng hay không? Thật sự có. Lúc nhỏ chúng

tôi thấy cha mẹ lấy đồ từ trong tủ lạnh ra, đều là đưa cho ông bà nội ăn trước, rất tự nhiên chúng tôi sẽ bắt chước, sẽ học theo. Thật ra, tôi rất có khả năng biến thành đứa con bại gia, mọi người có nhìn ra được không? Bởi vì tôi là con trai một, lại là cháu đích tôn, là chất đích tôn, bởi vì ông nội của tôi cũng là con trai trưởng. Tôi nhớ lúc tôi còn nhỏ đi tảo mộ cho bà cố nội tôi, lúc đó tôi khoảng ba, bốn tuổi, khi quỳ xuống đầu ngẩng lên, đột nhiên tôi nhìn thấy hai chữ thì cặp mắt sáng lên, tôi nhìn thấy tên của chính mình khắc ở hàng thứ nhất trên bia mộ, đột nhiên tôi ngẩng đầu ưỡn ngực, cảm thấy có sứ mệnh, sau này tôi phải tận tâm tận lực vì sự hưng suy của gia tộc này. Cho nên, người Trung Quốc coi trọng con trai trưởng, coi trọng cháu đích tôn không phải không có đạo lý. Bởi vì con cháu đời này của mỗi người phải có người làm tấm gương tốt dẫn dắt chúng, như vậy gia tộc mới có thể hưng vượng. Nếu như cha tôi yêu chiều tôi, ông nội, bà nội cũng yêu chiều tôi thì ngày nay tôi không thể nào học tập đạo của thánh hiền được, có thể không biết sớm đã lưu lạc đến nơi nào rồi. Vì vậy, giáo dục trẻ nhỏ rất quan trọng.

Phụ huynh hiện nay lấy trái cây ra, không biết là có đưa cho ông bà nội ăn trước hay không? Tôi còn nghe nói có một số bà mẹ mua một ít trái cây đặc biệt đắt tiền, sau đó mang giấu đi. Vì sao có một số bạn mỉm cười vậy? Có phải trong lòng bạn cảm thấy đồng cảm chăng? Giấu trái cây đi, khi ông nội, bà nội đi ngủ thì khăn trương lấy ra: “Con à, mau mau lại đây, đây là mẹ đặc biệt mua cho con ăn đó.” Cậu con trai ăn rất vui vẻ, nó cũng học được rất triệt để, người tính không bằng trời tính, về sau chúng hễ có tiền thì sẽ mua trái cây cho ai ăn? Mua cho con cái của chúng ăn. Có một số bạn lập tức trả lời: mua cho vợ chúng ăn. Bạn dùng sự yêu ghét thì con cái bạn sẽ học được yêu ghét, mà không phải học được tình nghĩa, ân nghĩa. Do vậy, chúng ta vẫn phải làm theo đạo trời, phải biểu diễn ra hiếu đạo, khơi dậy tâm vốn thiện của trẻ nhỏ. Như vậy, ích kỷ này hiện tại đã tìm được căn nguyên của vấn đề, vẫn là từ hiếu đạo, vẫn là từ nơi nơi lo nghĩ thay cho người khác, chúng ta là cha mẹ thì phải làm gương.

Thưa các bạn, nếu trẻ nhỏ đã hơn mười tuổi rồi thì còn kịp nữa hay không? Bạn phải tin tưởng câu đầu tiên trong Tam Tự Kinh nói “*nhân chi sơ, tánh bản thiện*” (người ban đầu, tánh vốn thiện). Kỳ thật không phải là người khác không thể thay đổi mà đều là tự mình bị mình đánh bại trước, bản thân đều không tin tưởng, ngay khi bạn không có lòng tin thì rất nhiều việc bạn nhất định sẽ không làm được. Chúng tôi có rất nhiều khóa học ở Đại Lục, người tham dự tầng lớp nào, tuổi tác nào trong xã hội cũng đều có, tôi nhớ có rất nhiều học sinh trung học

cũng đến. Có một học sinh trung học đến lớp học năm ngày liền, mỗi ngày về nhà đều có tiến bộ rất lớn. Dì của em cảm thấy rất khó hiểu, tại sao một đứa trẻ hơn mười tuổi nghe giảng năm ngày thì có sự thay đổi lớn đến như vậy? Kết quả là đến ngày thứ năm, dì của em liền chạy đến chỗ chúng tôi lên lớp để tìm chúng tôi, nhưng lúc đó chúng tôi đã rời đi rồi. Cô lại đến khách sạn hỏi được số điện thoại của chúng tôi, sau đó cô liền gọi điện cho chúng tôi, cô nói: “Cháu gái của tôi mỗi ngày đến lớp học, về nhà đều có tiến bộ rất lớn, cho dù đối với cha mẹ hay đối với người trong nhà, thái độ đều rất tốt.” Cô cảm nhận được văn hóa Trung Quốc thực sự có sức mạnh rất lớn, cho nên cô ấy nói: “Con của tôi, một đứa hai tuổi, một đứa bốn tuổi, có thể giao cho các vị dạy được không?” Bạn xem, phụ huynh hiện nay vừa gặp được điều gì tốt lập tức không nghĩ chính mình phải làm trước, mà đẩy ngay cho thầy cô giáo dạy. Chúng tôi liền nói với cô ấy, những thầy cô giáo này của chúng tôi đều đến từ Hải Khẩu, từ Thâm Quyển, những nơi quá xa. Kết quả người mẹ này nói: “Không sao, tôi đưa chúng từ Bắc Kinh đến Thâm Quyển.” Cho nên đích thực là trẻ nhỏ hơn mười tuổi cũng có thể đạt được huân tu rất tốt.

Còn có một người đàn ông 40 tuổi, khi tôi giảng ở núi Thiên Mục, Hàng Châu, anh được chủ đơn vị tổ chức sắp xếp đến làm vệ sĩ cho tôi, bởi vì trên núi có đến bốn, năm trăm người nên anh giúp tôi ngăn lại một chút, có thể tôi cần phải nghỉ ngơi thì lúc này anh ấy nói: “Thầy giáo cần phải nghỉ ngơi, hiện tại không tiện nói chuyện”, anh ấy giúp tôi xử lý những tình huống này. Hơn nữa, anh ấy từng học võ thuật và đã làm cảnh sát vũ trang hơn mười năm, khi anh nghe giảng đến ngày thứ ba, đúng lúc tan học đưa chúng tôi đi ăn cơm. Trên đường đi anh nói: “Quá tốt rồi, quá tốt rồi, thật sự quá tốt rồi!” Thực sự chúng tôi cũng không biết anh đang nói cái gì, thế nhưng chỉ cảm thấy nội tâm của anh rất vui mừng. Khi đến nhà ăn, anh liền nói: “Thầy Thái ơi, tâm tình hiện tại của tôi chỉ có thể dùng ngôn ngữ của trẻ nhỏ ba tuổi để biểu đạt, thật là quá tốt!” Tiếp theo anh nói: “Tôi đã sống 40 năm rồi, cuối cùng tôi đã biết cuộc đời của tôi sai ở chỗ nào.”

Thật ra, chúng tôi nghe câu nói này của anh ấy, trong lòng cảm thấy rất chua xót, một người đàn ông mạnh mẽ, không phải anh ấy không muốn học mà là thế nào? Không có người dạy. Nếu không bạn xem thái độ của anh tốt như vậy, mới vừa học được anh liền như một đứa trẻ vậy, rất vui vẻ. Anh nói rằng cuối cùng anh đã biết tại sao vợ anh ly hôn với anh, tại sao con cái không thể gần gũi nói chuyện với anh, đồng nghiệp giữ khoảng cách với anh, đều rất sợ anh. Cuối

cùng anh đã tìm ra vấn đề. Nên anh nói với tôi, khi anh quay về, việc thứ nhất là phải tìm người vợ trước của anh, cố gắng nói chuyện với cô ấy. “Người đâu phải thánh hiền, ai mà không có lỗi; lỗi mà có thể sửa, chẳng thiện nào lớn hơn.” Đến ngày thứ tư, buổi sáng ăn cơm, anh nói: “Thầy Thái ơi, thầy hãy ngồi đây một lát, tôi nói chuyện với thầy một chút.” Tôi liền cảm thấy bầu không khí là lạ. Tốt rồi, tiết học này của chúng ta tới đây thôi, tiết học sau sẽ kể đáp án cho mọi người nghe. Cảm ơn mọi người!